

Την ξέρουμε μόνον... εξ όψεως

Η Βουλή των Ελλήνων, που ήταν παλάτι έως το 1909, αφηγείται μια μακρά αθηναϊκή ιστορία

Τα Παλιά Ανάκτορα στη φάση διαμόρφωσης του χώρου για την κατασκευή του Μνημείου του Αγνώστου Στρατιώτη, περ. 1930.

ΙΣΤΟΡΙΑ

Του **ΝΙΚΟΝ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΥ**

Αν θέλετε να καταλάβετε λίγο καλύτερα την Αθήνα, πηγαίνετε μέχρι τη Βουλή και επισκεφθείτε την έκθεση που αφηγείται την ιστορία του κτιρίου. Το έκανα πρόσφατα και αν και

Έκθεση στο κτίριο του Κοινοβουλίου και συνοδευτικό λεύκωμα αποκάλυπτουν ξεχασμένα κεφάλαια της ιστορίας.

η έκθεση είναι μικρή (έφυγα σαν να είχα δοκιμάσει μόνο τα ορεκτικά), εν τούτοις είναι μια εμπειρία που αξίζει τον κόπο. Πρώτον, σε οδηγεί να σκεφτείς τις αλληπάλλωτες ιστορικές φάσεις αυτού του επιβλητικού κτιρίου και, δεύτερον, σε συνδέει με βαθύτερα στρώματα της αθηναϊκής ζωής. Από τα παλιά χρόνια, όταν το κτίριο, που σχεδίασε ο Φρίντριχ Γκέρτνερ το 1836, ήταν παλάτι (έως την πυρκαγιά του 1909), έχουν απομείνει ελάχιστα. «Το μόνο που απομένει από τον Ανάκτορο του Γκέρτνερ είναι το Μεγάλο Κλιμακοστάσιο και οι

Ο πρόεδρος των ΗΠΑ Ντ. Αϊζενχάουερ στη Βουλή μαζί με τον Κων. Καραμανλή και τον πρόεδρο της Βουλής, Κ. Ροδόπουλο (1959).

Ο Γεώργιος Α΄ απευθύνεται σε διαδηλωτές μετά τον βομβαρδισμό του Ακρωτηρίου, 1897.

αίθουσες Τροπαίων και Υπαπιστών, η σημερινή αίθουσα Ελ. Βενιζέλου», λέει η αρχιτέκτων Μάρω Καραμίτση - Δδά-

Ζωγραφιά από το λεύκωμα της ηρωικής Μαρίας, κόρης του Γεωργίου Α΄ και της Ολγας.

μη, πρόεδρος της επιστημονικής επιτροπής για την έκθεση. «Ετσι, αυτό που ουσιαστικά διατηρείται από τα Παλιά Ανά-

κτορα είναι μονάχα η εξωτερική τους όψη». Αυτή, όμως, η αυστηρή νεοκλασική όψη από τον κορυφαίο Βαυαρό αρχιτέκτονα Friedrich Wilhelm von Gaertner (1791 - 1847), στον οποίο είναι αφιερωμένη μια πλάτεια στο Μόναχο, είναι κομμάτι του αθηναϊκού τοπίου. Είναι κοινή μνήμη. Η νεότερη Αθήνα είναι διακρίσιμη χωρίς την εικόνα του κτιρίου της Βουλής. Ιστορικά, είναι η διαδρομή του ελληνικού κράτους, από τον Όθωνα και τον Γεώργιο Α΄ έως τον Βενιζέλο, τον Καραμανλή και τον Παπανδρέου. Αλλά συναισθηματικά και συμβολικά, η «Βουλή» είναι η «Αθήνα».

Απόφαση Βενιζέλου

Στα τέλη της δεκαετίας του 1920, σε περίοδο Αρσολεινής Δημοκρατίας και μετά τον θάνατο της βασίλισσας Ολγας (1926), ελήφθη από τον Βενιζέλο η απόφαση να μεταφερθεί η Βουλή στα Παλιά Ανάκτορα. Συμβολικά, η κίνηση αυτή είχε τεράστια σημασία. Αρχιτεκτονικά, επέβαλε την αναμόρφωση και τον εκσυγχρονισμό όλου του κτιρίου από τον αρχιτέκτονα Ανδρέα Κριεζή (από τους πρωταγωνιστές του αθηναϊκού μεσοπολέμου). Το Μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτη εγκαινιάστηκε το 1932

και σχεδιάστηκε από έναν άλλον μεγάλο του αθηναϊκού μεσοπολέμου, τον αρχιτέκτονα Εμμανουήλ Λαζαρίδη.

Πίσω στην έκθεση τώρα. Έχει μεγάλο ενδιαφέρον να δει κανείς τα ελάχιστα που έχουν απομείνει από την πυρκαγιά του 1909. Τα σχολικά τετράδια των βασιλοσπουδών, χειρόγραφα, διακοσμητικά αντικείμενα και έπιπλα, φορεσιές του Όθωνα και της Αμαλίας. Λίγα αλλά πολύ καλής ποιότητας. Προσωπικά αντικείμενα και στην πτέρυγα για την κοινοβουλευτική περίοδο του κτιρίου. Ράλλης, Καραμανλής, Τσαλδάρης, Παπανδρέου, Παπακωνσταντίνου κ. ά. Τα βίντεο από τον μεσοπόλεμο και τη δεκαετία του 1940 έχουν τεράστιο ενδιαφέρον αλλά είναι «εξοχάρφωτα» στο περιβάλλον όπου τα έχουν στήσει.

Ανιση η έκθεση, αλλά αξίζει 100%, κυρίως ως μια εισαγωγή για να βλέπουμε τα πράγματα με πολλές οπτικές γωνίες. Το λεύκωμα που εκδόθηκε από τη Βουλή για την έκθεση είναι ένα θαυμάσιο, πλούσια εικονογραφημένο βιβλίο.

«Το κτίριο της Βουλής των Ελλήνων», Λεύκωμα. Εκδόθηκε με αφορμή την ομώνυμη έκθεση από τη Βουλή των Ελλήνων, 2009.

ΞΕΛΙΔΟΔΕΙΚΤΕΣ THE OLGAS ΣΕΛΛΑ

Ο ψιθύρος των χαμένων

Stuart Kelly, «Το βιβλίο των χαμένων βιβλίων», μετ. Ρίτα Κολαίτη, εκδ. Πατάκης, σελ. 636.

«Ολόκληρη η ιστορία της λογοτεχνίας ήταν και η ιστορία της απώλειάς της», λέει κάποιος δογματικός ο κριτικός λογοτεχνίας Stuart Kelly. Και μας διηγείται πώς από μικρός άρχισε να συγκεντρώνει σειρές βιβλίων, ώσπου, μεγαλώνοντας, άρχισε να διαπιστώνει ότι κάποια έλειπαν. Κύριος της αρχαίας ελληνικής γραμματείας. Τρίγωνα κατάλαβε ότι το πρόβλημα δεν περιορίζεται μόνο σ' αυτά τα βιβλία και μόλις στα δεκαπέντε του αποφάσισε ότι αυτή η κατάσταση έπρεπε με κάποιον τρόπο να διορθωθεί. Έτσι άρχισε να συντάσσει τον κατάλογο των χαμένων βιβλίων και διαπίστωσε ότι «από τον Σαίξπηρ έως τη Σύλβια Πλάθ, από τον Όμηρο έως τον Χέμινγκουεϊ, από τον Δάντη έως τον Ξερα Πάουντ, μεγάλοι συγγραφείς είχαν γράψει έργα που δεν μπορούσαν να αποκτήσω». Έργα που είτε χάθηκαν, είτε καταστράφηκαν, είτε αποσιωπήθηκαν και δεν είδαν ποτέ το φως της δημοσιότητας. Και ήταν πολλοί οι τρόποι της καταστροφής βιβλίων, συχνά από τους ίδιους τους συγγραφείς: «Ο Τζέραντ Μάνλεϊ Χόκινς, ποιητής του 19ου αιώνα, έκαψε όλα τα πρώιμα ποιήματά του, όταν αφιέρωσε τη ζωή του στην ομορφιά του Θεού. Ο Τζέιμς Τζόις πέταξε σε μια κρίση οργής το «Στίβενς ο ήρωας», το πρώτο σχεδίασμα του «Πορτρέτου του καλλιτέχνη σε νεαρά ηλικία», στη πατρίδα, αλλά δεν εμπόδιζε τη γυναικία του να περιώσει ό, τι μπορούσε. Ο Μιχαήλ Μπακχίν, εφόρτιστος στο Κάχαζατάν, χρησιμοποίησε το έργο του για τον Ντσοτγιέφσκι ως χαρτί για τσιγάρα, αφού προηγουμένως είχε καινήσει και ένα αντίτυπο της Βίβλου».

Στις σελίδες που ακολουθούν ο Stuart Kelly, που είναι μόνο 37 χρόνων και αρθρογραφεί στις εφημερίδες Scotland on Sunday και στο λογοτεχνικό περιοδικό Poetry Review, μας εξιστορεί με πολύ γοητευτικό τρόπο ιστορίες γνωστών συγγραφέων και χαμένων βιβλίων. Και πρόκειται, πράγματι, για «μια εναλλακτική ιστορία της λογοτεχνίας, ένας επιτόπιος και ένας θρήνους, μια υποθετική βιβλιοθήκη και μια ελεγεΐα γι' αυτό που θα μπορούσε να υπάρχει». Ένα μικρό δείγμα ίσως σας ανοίξει τον όρεξη: «Το γεγονός πως τα "Απομνημονεύματα" του λόρδου Βύρωνα τα έκαψε ο εκδότης, εκτελεστής της διαθήκης και βιογράφος του, δεν αποστέρησε τη μετέπειτα ζωή τους. Κατά τον κριτικό Ουίλλιαμ Γκίφορντ, "ταίριαζαν μόνο σε πορνείο και θα καταδικάζαν τον λόρδο Βύρωνα σε αιώνιο όνειδος". Παρ' όλα αυτά, ένας μετρίως φιλόδοξος βιβλιοφίλος εύκολα βρίσκει τα "Απομνημονεύματα του λόρδου Βύρωνα" (1989) του Ρόμπερτ Νυ ή το "Μυστικά απομνημονεύματα του λόρδου Βύρωνα" (1979) του Κρίστοφερ Νικόλ ή το "Λόρδο του νεκρών" του Τομ Χόλαντ (2000), που αποκαλύπτουν πως ο Βύρωνα, εκτός από "κακός, τρελός και επικίνδυνος για συναναστροφή" ποιητής, ήταν και ένας βρυκολάκας». Και φυσικά, στις επόμενες σελίδες του κεφαλαίου αφηγείται μια ακόμα περιεργή ιστορία. Γιατί, ένα χαμένο βιβλίο είναι και ο ψιθύρος της εξασφάλισής του.

Η συλλογή του Σαββάτου

1 Ρήματα του Παντελή Μπουκάλα
 εκδ. Αγρα
 Με τον δικό του τρόπο, με τον τρόπο της θλιμμένης ανάμνησης και της στέρεης εγκαρτέρησης, ο Παντελής Μπουκάλας παρατηρεί τον κόσμο γύρω του και τον διαβάζει αλλιώς. Με ρήματα. Που πάει με τα επιπώματα.

2 Ο παράνομος εαυτός του Πίτερ Κρέϊ
 μετ. Γ. Παλιανδριώτης εκδ. Ελληνικό Γράμμα
 Νέο μυθιστόρημα από τον σπουδαίο Αυστραλό συγγραφέα με φόντο την εποχή του Βιετνάμ, το φρενιλό κείμενο της Αμερικής και την Αυστραλία των μεγάλων αντιθέσεων.

3 Γουαζάν του Δημήτρη Παπακρήστου
 εκδ. Εμπειρία Εκδοτική
 Ένο μυθιστόρημα που πατάει στο σήμερα, όπου το χθες και το αύριο δένονται με την κόκκινη κλωστή της μνήμης και της ιστορίας. Μια διαδρομή που ξεκινάει από την Κεραλονιά, δισχίζει το Αιγαίο και περνάει στη Μικρά Ασία.